

ATAUM E-BÜLTEN

Şubat 2009

Sayı 4

İçindekiler

-Almanya'da Seçim Öncesi
'Hassas' Konular
Nazlı Seza ONAT-Zafer
ÖRNEK

-Avusturya'nın Göçmenleri
Merve KORKMAZ

-Belçika'da Kürtaj Tartışmaları
Nagehan ŞEN

-BBC, Gazze'de "Tarafsızlığa"
Yenik
Özge DOĞAN

-Çekler Avrupa'ya Entropa ile
Tat Kattı
Zahide Tuğba ŞENTERZİ

-Paris'in "Görülebilir
Azınlıklar"ı
Nagehan ŞEN

-İspanyol Yargısı Greve
Giderse
Ceren DÖNMEZ

-Türkiye-AB-Filistin
Erdem GÜNEŞ

-Avrupalıları İşten Çıkarılma
Korkusu Sardı
Esra AKGEMCİ

-Portre: Almanya Eski
Başbakanı Gerhard Schröder
Yeşim ÖZTÜRK

-Dosya: Doğal Gaz Krizi ve
AB'nin Enerji Politikası
Betül DEVECİ

Almanya'da Seçim Öncesi 'Hassas' Konular Nazlı Seza ONAT-Zafer ÖRNEK

Ocak ayına damgasını vuran bazı gelişmeler bir yandan koalisyon ortakları Sosyal Demokrat ve Hıristiyan Demokratları anlaşmazlığa sürüklerken diğer yandan da Almanya'da seçime endeksli yaklaşımları su yüzüne çıkarıyor. Obama yönetiminin Guantanamo Üssü'nü bir yıl içinde kapatma kararı alması, burada tutulan esirlerin akibetinin belirsiz olması nedeniyle Almanya'da uzun soluklu bir tartışmaya yol açtı. Diğer yandan Nazi döneminde "vatana ihanet" suçundan yargılanmış ve idam cezasına çarptırılmış askerlere "iade-i itibar" öngören yasa tasarısı üzerinde de bir uzlaşmaya varılamıyor. Bu ise Almanya'da anti-semitizm merkezli tartışmaları tekrar alevlendirdi.

Guantanamo esirleri

ABD Başkanı Barack Obama'nın seçim kampanyası sırasında Kasım 2008'de ortaya attığı ve Ocak 2008'de uygulamaya konulan Guantanamo Üssü'nün bir yıl içinde kapatılması kararı üzerine Almanya Dışişleri Bakanı ve Sosyal Demokrat Parti üyesi Walter Steinmeier, Guantanamo esirlerinden iki tanesinin Almanya'ya kabulünün mümkün olabileceğini açıkladı. Bu açıklamanın hemen ardından koalisyonun diğer ortağı Hıristiyan Demokrat Parti'den İçişleri Bakanı Wolfgang Schäuble ise, sert bir ifadeyle, böyle bir durumun mümkün olamayacağını, tutukluların ABD sorumluluğu altında olduğunu dile getirdi ve Hür Demokrat Parti'nin de desteğini aldı. Muhalefetteki Yeşiller Partisi ve Sol Parti ise tutsakların Almanya'ya getirilmesi yönünde girişimde bulunan Sosyal Demokrat Parti'ye destek verdi. Hatta, Yeşiller Eşbaşkanı Claudia Roth, Schäuble'ı "soğuk bir politikacı" olarak nitelendirdi. Alman gündeminde gözlenen bu anlaşmazlık, Obama'nın getireceği "değişim" in Almanya ayağını sekteye uğratmışa benzemektedir.

Nazizm ile 'Hesaplaşma': İade-i İtibar Yasa Tasarısı

Dış veya iç politikadaki "rutin" işler konusunda siyasi oluşumların farklı yaklaşımlar sergilemeleri normal karşılanabilir. Fakat görünen o ki, Almanya'da "Alman kimliği"nin bir parçası haline geldiği iddia edilen faşizm karşıtlığı ve soykırım geçmişi ile hesaplaşma fikri de artık tartışma konusu olmuş durumda. Her fırsatta faşizm geçmişinin yaralarını "sarmaya" çalışan Almanya'da seçimin yaklaşması, bu konuyu da siyasal hesapların bir parçası kılmış görünüyor. Zira Nazi döneminde bazı emirlere uymadıkları veya Yahudilerin kaçarak soykırımdan kurtulmalarına izin verdikleri gerekçesiyle "vatana ihanet" suçundan yargılanmış ve idam cezasına çarptırılmış 30 bin civarında askeri (ki 20 bini infaz edilmişti) temize çıkaracak "iade-i itibar" yasa tasarısı üzerinde bir türlü uzlaşmaya varılamıyor.

Nazi geçmişinin kötü imajından kurtulma hedefi çerçevesinde aralarında Hıristiyan Demokrat Parti'nin uzmanlarından Rolf-Dieter Müller'in de olduğu bilirkişi heyeti tarafından hazırlanan raporda askerlerin "haksız" yere idam edildikleri tespit edilmiş, 2006'da hazırlanan bir yasa tasarısıyla da askerlere iade-i itibar öngörülmüştü. O zamandan beri rafta bulunan bu yasa tasarısının akıbeti konusunda karar vermek için mevcut koalisyon hükümetinin üyeleri olan Hıristiyan Demokrat Parti ve Sosyal Demokrat Parti'nin herhangi bir çaba göstermemesi, sonuca ulaşılmasını engelliyor. Sosyal Demokratlar üstü örtülü bir biçimde konunun seçim sonrasına bırakılmasını desteklerken, Hıristiyan Demokratlar ise söz konusu raporun ve bu raporun hazırlık aşamasında partiden birinin de görev yapmış olmasının Hükümetin bu yasayı onaylayacağı anlamına gelmediğini ifade etmekten çekinmiyor. Partiye göre askerlerin itibarının geri verilmesi için çok "kesin" kanıtlar gerekmektedir. Diğer yandan, Yeşiller ve Sol Parti'nin bu girişimi destekliyor oluşu, koalisyon ortaklarının iade-i itibar konusundaki gönülsüz tavırlarını sürdürmelerinde -yaklaşan seçimler de göz önünde bulundurulduğunda- önemli bir rol oynamakta.

Anti-semitizm tartışmaları

Bu arada, hükümete yönelik eleştirilerini yoğunlaştıran bir grup da 27 Ocak 2009'da gerçekleştirilen soykırım kurbanlarını anma törenine katılmayarak Yeşiller ve Sol Parti'nin başı çektiği muhalefete katılan Yahudiler oldu. Almanya Yahudileri Merkez

Konseyi Genel Sekreteri Stephan Kramer, töreni boykot etmelerinin nedeni olarak "Nazi dönemi kurbanlarına gerekli özenin verilmediğini ve önceki törenlerde isimlerinin anılmamasını" gösterdi. Ayrıca, Alman toplumunda anti-Semitizmin hızla yükseldiği ve Gazze işgalinden sonra Konsey üyelerine gönderilen e-postalarda nefret içerikli söylemlerin giderek arttığı dile getirildi. Almanya'da haftalık olarak yayımlanan dergi Stern'in yaptığı bir kamuoyu araştırmasına göre de Almanların yüzde 60'ına yakını İsrail'e karşı özel bir sorumlulukları olduğuna inanmıyor. Bu durum, yeni nesillerin Nazi döneminde yaşananlarla yüzleşme ihtiyacının azaldığına bir işaret olarak yorumlanıyor.

Seçim yılı

Bilindiği gibi, 2009 Almanya'da tam bir seçim yılı. Hem eyalet seçimleri hem de genel seçimler bu yıl içerisinde yapılacak. Ocak'ta yapılan Hessen eyalet seçimlerinde koalisyon ortaklarının oy kaybına uğramasıyla daha da önem kazanan bu süreçte, partilerin iç ve dış politika yaklaşımları farklı tartışmaları da beraberinde getirecek gibi görünüyor.

Avusturya'nın Göçmenleri

Merve KORKMAZ

Aşırı sağ'ın yeniden yükselmesi ve yeni hükümetin konuya olan hassasiyeti, "entegrasyon" konusunu bir kez daha Avusturya gündemine taşıdı. Gazetelerde birbiri ardına yazı dizileri yayınlanırken köşe yazarları da yoğun bir şekilde göç-entegrasyon konularına eğildi. Bu süreçte en dikkat çekense muhafazakâr Die Presse gazetesinde yayınlanan bir dizi röportaj oldu. Göçmen ailelerle ve bilhassa gençlerle görüşmeler yapan gazete, bir hafta boyunca bu görüşmelere yer verdi.

"Sonsuza kadar yabancılar"

Almanya'da yayınlanan Spiegel dergisinin bir araştırmasını inceleyen Martina Salomon, Die Presse'de yayınlanan yazısının başlığını da bu dergiden almış. "Sonsuza kadar yabancılar". Salomon, yalnızca siyah ve beyaz sonuçlar verdiğini belirttiği istatistiklere bakılırsa İspanyollar, Portekizliler, Yunanlılar ve İtalyanlar yaşadıkları ülkeye başarılı bir şekilde entegre olurken Türkler bu konuda hiç de iyi değiller. Avusturya'daki yaygın kanı da ülkenin üçüncü büyük etnik grubunu oluşturan Türklerin eğitimsiz ve işsiz-güçsüz oldukları. Tabii ki neredeyse tüm değerlendirme yazılarında olduğu gibi devlet politikalarının eksikliği de vurgulanıyor; ama asıl fatura genelde göçmenlerin entegre olma isteklerine (ya da isteksizliklerine!) çıkarılıyor.

"Her iki ülkede de yabancıyım"

"Dil ve meslek problemleri, din ve türbanın oynadığı rol, Avusturyalılarla olan ilişkiler ve ırkçılığın yaşattığı kötü deneyimler"e genç göçmenlerin gözüyle bakan Die Presse'nin (DP) mülakatlarında göze çarpan kimi noktalar şöyle:

DP: Kendinizi daha çok yabancı mı yoksa Avusturyalı mı hissediyorsunuz?

Volkan: Her iki ülkede de yabancıyım. Ama diyebilirim ki Türk kökenli Avusturyalıyım.

Elisabeth: Kendimi hem Polonya'ya hem de Avusturya'ya ait hissediyorum. Ama öyle anlar var ki kendimi çok rahatsız hissediyorum.

DP: Göçmen gençler için Avusturya'da olmak zor mu?

Sefa: Tabii ki dil çok önemli bir engel.

Oliver: Yabancıların dışlanmasına alıştım artık.

Ossi: Tabii ki çok zor. Bir Türk kötü bir şey yapsa, bu tüm Türklere mal oluyor.

DP: İnsanlar Türk kadınlarını hep türbanlı olarak düşünüyorlar. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?

Sıla: Türban takanlar çok inançlılar. Ben de türban takmak istiyorum ama yaşlanınca. Şimdilik gençliğimi yaşıyorum, evde oturup örgü örmek istemiyorum.

DP: Ama gençler de türban takıyor.

Sıla: Bu onların kararı.

Kemal: Annem de kız kardeşim de türban takıyor. Bu dinin bir gereği ve benim için önemli.

Elisabeth: İnsanlar türbanın aileden gelen bir gelenek olduğunu unutmamalıdır. Tıpkı haç gibi, türban da dini bir simge bence.

DP: Diğer göçmen gruplarla ya da Avusturyalılarla ilişkileriniz nasıl?

Sefa: Sadece futbol müsabakalarında sorun oluyor. Benim Sırp arkadaşlarım da var ama daha çok Türklerle takılıyorum.

Volkan: Kürt arkadaşlarım da var benim.

J.P.: Avusturyalılar çok farklı. Genelde tekno dinliyorlar, hip-hop dinleyen çok az Avusturyalı var.

DP: İnsanlar birbirlerini daha iyi tanısalar, durum daha mı iyi olur?

Oliver: Tabii ki. Yabancı bir komşusu olanın kaygısı da daha az olur. Örneğin apartmana bir Türk ailesi taşınsa, Türklerin gürültücü olmadıklarını görürler.

DP: Camilerden de gürültü geldiği söyleniyor.

Sıla: Benim için camiler çok önemli. Türkiye'de olduğu gibi burada da ezanı duymak isterim. Ayrıca kilise çanları da gürültü yapıyor.

Ossi: Türkiye'deki kiliselerin de çanları çalıyor.

Ve sorular uzayıp gidiyor... Seçimlerden önce ve sonra göç problemi göç alan ülkelerin gündemine oturuyor ama bir dahaki seçimlere kadar rafa kaldırılıyor. Ya da ırkçı bir saldırıyla konu tekrar gündeme geliyor. Ama ne devletler ne de bireyler kalıcı bir adım atamıyor.

Belçika'da Kürtaj Tartışmaları

Nagehan ŞEN

Belçika'da, ekonomik ve siyasi krizin gölgesinde bir tartışma yaşıyor: Kürtaj. Yalnız tartışılan, kürtajın yasallaşıp yasallaşmaması ya da olayın ahlaki boyutu değil. Ortada, uluslararası hukuk derslerine konu olabilecek bir sorun var.

Belçika, 1993'te kürtajı, hamileliğin ilk 12 haftasında olması şartıyla, yasallaştırdı. Ama başka ülkelerde bu süre daha uzun olabiliyor. Örneğin, komşu Hollanda'da 24 hafta, İngiltere'de ise 22 hafta kriteri kabul edilmiş. Bu nedenle, Belçika'da yasal süreyi geçiren hamile kadınlar, kürtaj olabilmek için komşu ülkelere gidiyor. Ve burada özel sağlık sigortası yapan şirketlerin, kürtaj masraflarını üstlenip üstlenmeyecekleri konusunda tartışmalar yaşıyor.

İşte tam da bu yüzden, 18.705 kürtaj vakasının tespit edildiği 2005'ten beri Belçika Senatosu'nda sayısız araştırma yapılmış durumda. Raporlarda acilen önlem alınması gerektiği vurgulansa da henüz somut bir öneri gelebilmiş değil. Genel olarak iki çözüm önerisi üzerinde duruluyor: Birincisi, başka bir ülkede yapılan kürtajın masraflarının Belçika sosyal sistemi üzerinden karşılanması; ikincisi de kürtaja yasal olarak izin verilen dönemin uzatılması. Ancak iki çözüm önerisi de "sorunsuz" değil. Zira masrafların üstlenilmesi şeklindeki ilk öneri sadece Belçika'da yasal olmayan bir duruma "yataklık" etme değil ekonomik durumları yurtdışına çıkmaya elverişli olmayan kadınları dolaylı olarak cezalandırma anlamına da geliyor. İkinci önerinin esas alınması durumunda da kürtaja yönelik o hep bilindik ahlaki boyut devreye giriyor: Cenin ne zaman tam olarak insan sayılabilir? Cenin, 24 haftada insan şeklini almış oluyor. Doktorlar, hamilelik bu safhaya geldikten sonra bebeği almadan önce kalbini durdurmak zorundalar; yoksa kürtaj operasyonundan sonra dahi bebeğin canlı olma ihtimali bulunuyor. Bu gibi noktalarda dile gelen kaygılar tartışmaları iyice karmaşıklştırıyor.

Dahası, sorun hem hukuken hem ahlaken yeterince karmaşık değilmiş gibi, Avrupa Adalet Divanı'nın da konuyla ilgili bir kararı bulunuyor. Decker-Kohl adı verilen bu karar göre, sigorta şirketleri, ikamet ülkesinde verilemeyen sağlık hizmetlerinin başka bir ülkede görülmesi halinde masrafları üstlenmek zorunda. Olayın karmaşıklığı,

kürtajın bir "sağlık hizmeti" olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinden kaynaklanıyor.

Belçika, hem sosyal devlet geleneğiyle, hem de özgürlükler konusunda tanıdığı haklarla ünlü bir ülke. Örneğin, dünyada eşcinsel evliliğe izin veren ülkelerden olan Belçika'da sadece kendi hanesinde olmak üzere -ve satmamak koşuluyla- esrar yetiştirmek de serbest.

Bireysel özgürlüklerle toplumsal ve ahlaki kurallar arasında salınan Belçika'da kürtaj konusunda nasıl bir uzlaşmanın ortaya çıkacağını zaman gösterecek. Yine de görünen o ki, Belçika'da kürtajın yasal süresi yakın bir zamanda uzatılacak.

BBC, Gazze'de "Tarafsızlığa" Yenik

Özge DOĞAN

Gazze'deki savaş yirmi günü çoktan doldurdu, ölü sayısı bini, yaralı sayısı beş bini geçti. Başka bir savaş ise, haberciliğin etik sınırlarında verilmeye devam ediyor. BBC, Gazze'ye yardım kampanyasını yayınlamamakta hâlâ ısrarlı.

Liberal basın kuramcılarının hararetle savunduğu "tarafsızlık" etiği, İngiliz ulusal televizyonu BBC'nin şu aralar başını ağrıttıyor. Rupert Murdoch'ın sahibi olduğu Sky TV de BBC'nin izinden giderek kampanyayı yayınlamayı reddetti. "Felakete Acil Müdahale Komitesi" grubunun iki dakikalık kampanya filmini göstermeyi reddeden BBC, bu kararının ardından 11 binin üzerinde şikayet aldı. BBC'nin ana gelir kaynaklarından biri olan izleyicilerin verdiği lisans ücretlerinin ödenmemesi konusunda geniş çaplı protestolar düzenlendi. ITV, Channel 4 ve Channel 5 kanallarının da başta yayınlamayı reddettiği kampanya filmi, şikayetlerden dolayı kanal yöneticilerini korkutmuş olsa gerek; zira bu kısa süreli "tarafsızlık" direnişinden sonra üç kanalda da filmler yayınlanmaya başladı. Özel kanal konumundaki Sky TV bir yana; yayınlamama kararı, Britanya'nın özerk kamu yayıncısı olan BBC'den gelince izleyicilerin tepkisi de ağır oldu. İzleyicilerin protestolarının yanısıra en son Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Muhammed Baradei, BBC World'le yapacağı röportajları iptal etti ve tepkisini, "temel insan haklarını ihlal ediyorlar" diyerek koydu. BBC ve Sky TV'nin yayın politikalarına inat, kampanyaya olan destek protestolarla birlikte iki katına çıktı.

Peki BBC, bu kararı hangi habercilik ilkelerine bağlanarak verdi? 19.yüzyılın sonlarında yeni yeni endüstrileşmeye başlayan haberciliğin sarıldığı başat ilke olan tarafsızlık, tüm değer yargılarından, ideolojilerden, deneyim ve niyetlerden arındırılmış bir haber anlayışını benimsiyordu. Daha sonraları eleştirel kuramcılar, insanın onu insan yapan bu özelliklerden soyutlanamayacağını; dolayısıyla tarafsızlığın, hegemonik bir burjuva söylemi yaratmaktan başka bir amaca hizmet etmediğini savundu. BBC, tarafsızlığına gölge düşürür endişesiyle (aralarında Kızılhaç, Save the Children, Oxfam gibi örgütlerin olduğu) 13 yardım vakfının bir araya gelip hazırladığı bu filmi göstermeyi redderken, hep aynı noktadan eleştirildi: Kampanya Hamas'ı, terörizmi, radikalizmi

değil; savaşta mağdur insanlara yardımı örgütlemeye çalışıyor. Habercilik bir anlamda mağdurun yanında olmaksızın ya da fikirleriniz iktidardayken bile muhalefette kalmayı becerebilmekse, haberciliğin bu en büyük kurumu haberciliği nasıl algılıyor sorusu, sadece Britanya'da değil dünyadaki çoğu BBC izleyicisinin kafasını kurcaladı.

Tartışma sıradan TV izleyicilerinin yanısıra, kilisenin ve siyasetçilerin de tepkisini çekti. İngiliz Anglikan Kilisesi'nin liderlerinden York Başkiskoposu Dr. John Sentamu, "bunun taraf olup olmamakla ilgisi yok, bu bir insanlık meselesi. BBC, bu talebi reddederek taraf olduğunu zaten belli etti" diyerek aslında tarafsızlık diye bir ilke olmadığını, bunun çeşitli sermaye-sınıf ve iktidar ilişkilerini üretmek için bir üst söylem olduğunu apaçık gözler önüne serdi.

"İnsani ihtiyaçların her zaman diğer şeylere ağır bastığına inandım" diyen Britanya'daki Müslüman cemaati önderlerinden biri, çoğu TV izleyicisinin de bu konudaki görüşlerine tercüman oldu. Medyanın ekonomi politikasının nasıl işlediği artık izleyicinin de farkına vardığı bir düzen haline gelmeye başlamış durumda. "İsrail hükümetiyle olan çıkar ilişkileri"nin zarar görmemesi için, böyle bir kampanyayı reddettiğini iddia eden yetkililer yok değil. Bu samimi ilişkinin en somut örneği olarak da, BBC'nin en üst düzey yöneticilerinden Mark Thompson'un 2005'te Kudüs'te, İsrail Başbakanı Ariel Sharon'un yanında "kişisel" olarak barış görüşmelerinde bulunması veriliyor.

Barack Obama'nın başkanlığı devralış sürecinde "ara verilen" savaş, şiddetini devam ettirirken BBC'nin tavrı hala tartışılmakta. Gazze saldırısıyla sadece Birleşmiş Milletler gibi uluslararası örgütlerin değil, BBC gibi uluslararası habercilik kuruluşlarının da anlamı sorgulanmaya başladı ve akıllara ortak bir soru düştü: Hep mi böyleydiler, yoksa savaş onları daha mı görünür kıldı?

Çekler Avrupa'ya Entropa ile Tat Kattı

Zahide Tuğba ŞENTERZİ

Çek Cumhuriyeti Avrupa Birliği dönem başkanlığını temsil etmesi için sipariş üzerine yaptırdığı heykel "Entropa", Ocak 2009'un ilk günlerinde Avrupa Birliği Komisyonu önünde beğeniye sunuldu. Brüksel'de sergilenmeye başlanan heykel, ilk anlardan itibaren dikkatleri üzerine çekmekle kalmadı, önce çeşitli ülkelerin "gösteriliş şekli" bir diplomatik krize neden oldu sonra da sanatçının sahtekarlığı ortaya çıktı.

Avusturya'yı üzerinde nükleer santrallerle dolu bir kara parçası, Hollanda'yı su altında kalan ve üzerinden minareler yükselen bir ülke, Bulgaristan'ı alaturka tuvalet temsil ederken, Slovakya, Macar üç-renk sembolüne sarılmış salam olarak yer alıyor Entropa'da. Avrupa Birliği'ne üye 27 ülkenin her birisi Avrupa-mozaiğinde zayıf noktasiyla temsil edilirken sanatçının ironik yaklaşımından kendi ülkesi de nasibini aldı. Çek Cumhuriyeti'ni temsil eden kısımda Avrupa Birliği'ne temkinli yaklaşımı ve karşıt söylemleri ile bilinen cumhurbaşkanı Václav Klaus'un siyaset ve ekonomi ile ilgili söylemleri dijital olarak gösteriliyor.

Entropa adındaki devasa plastik "puzzle"ı çok beğenenlerin yanı sıra tepkilerini "hiç beğenmedim" ya da "mizah anlayışınız gelişmiş" diyerek aktaranlar da oldu. Ancak en büyük eleştiri Bulgaristan'dan geldi. Diplomatik nota ile tepkisini ortaya koyan Bulgaristan, alaturka tuvaletin ivedilikle kaldırılmasını talep etti ve kabul edilmesine rağmen bu talebin gerçekleştirilmesi biraz zaman aldı. En sonunda 20 Ocak gecesi, kameraların olmadığı bir anda, Bulgaristan'ın üzeri koyu bir kumaşla örtüldü. Slovakya da Entropa'ya karşı en sert tepki gösterenler arasında yer almış ve Macar üç-renk sembolüne karşı çıkmıştı. Slovak milliyetçilerinin Entropa'dan Slovakya'nın çıkarılma talebini sürdürmesine rağmen Slovak hükümeti Çek hükümeti tarafından gelen özrü kabul ederek konuyu kapattı.

Tartışmalı eserin ortaya çıkarttığı olaylar zinciri bunlarla da sınırlı kalmadı. Sergilenmeye başladığı ilk günden itibaren neden olduğu diplomatik krizler haricinde

bir konu daha medyanın ilgisini çekti. 27 ülkenin temsil edildiği bir eser olan Entropa projesine 27 ülkeden farklı sanatçıların katılması gerekiyordu. Ancak anlaşıldığı üzere David Černý, Entropa'yı arkadaşları olan sanatçı Krištof Kintera ve sanat teorisyeni Tomáš Pospiszyl ile birlikte tasarlamıştı.

Birçok sergi açmış ve yarışmalarda derece sahibi olmuş ve projeye katılmış olarak gösterilen "sanatçılar"ın isimlerinin internette bulunamaması ilk başlarda şüphe uyandırmıştı. Çek Cumhuriyeti'nin dönem başkanlığı için hazırladığı www.eu2009.cz resmi sitesinde sanatçıların açıklamalarının yanında resimlerinin bulunmaması, Entropa açılışına hiçbirisinin katılmaması medyanın konuyu daha yakından takip etmesine neden oldu. Sonuç itibarıyla ele geçirilen bilgilere göre kimi özgeçmiş bilgileri başka sanatçılara aitken, kimi kişiler ise ya farklı mesleklerdendi ya vefat etmişti ya da temsil ettiği söylenen ülkenin vatandaşı değildi.

Gerçeğin ortaya çıkması üzerine Černý ve arkadaşları başbakan Mirek Topolánek ve diğer hükümet üyelerinden özür dilediler. Daha sonra gönderdikleri basın bildirisinde "Gerçeğin ortaya çıkacağını biliyorduk. Öncesinde Avrupa'nın kendisine gülüp gülemeyeceğini öğrenmek istedik. Grotesk abartmalar yapmak ve aldatici imgeler yaratmak Çek kültürünün bir unsurudur. Sahte kimlikler yaratmak ise günümüz sanat akımının stratejisidir," dediler.

Aslında 26 sanatçıyla irtibata geçmeyi düşündüklerini söyleyen grup, maddi nedenlerden dolayı ve zamanlarının kısıtlı olması nedeniyle Dışişleri Bakanlığı'nın bilgisi dışında 26 ülkenin basmakalıplarını yansıtan sahte kimlikli sanatçı yaratmaya karar vermiş. David Černý Entropa için başbakanlıktan aldığı 2 milyon kronu geri vereceğini taahhüt etti. Paranın iadesinin yalnızca kendi iyi niyetinden kaynaklandığının altını çizen sanatçı, başbakanlıkla imzalanan sözleşmenin yalnızca kendisiyle imzalandığını ve diğer 26 kişiden bahsedilmediğini vurguluyor.

Bu gelişmeler sonucunda muhalefetin yanı sıra hükümeti en çok eleştirenler arasında cumhurbaşkanı Václav Klaus da vardı. Cumhurbaşkanı, yazdığı mektupta hükümetin derhal resmi olarak bu eseri tanımadığını açıklamasını istedi ve Çek Cumhuriyeti'nin

dönem başkanlığını, hükümetin resmi duruşunu temsil edecek bir sanat eserinin özel sponsor aracılığı ile sipariş üzerine hazırlanmış olmasına da "Çek başkanlığının Avrupa Komisyonu nezdinde bu denli 'özelleştirilmesi' yersiz ve kabul edilemez" diyerek tepki gösterdi.

Gelen eleştirilere karşı Çek başbakanı Mirek Toplánek sessiz kalırken, başbakan yardımcısı Vondra çalışmanın Çek Cumhuriyeti'nin dönem başkanlığındaki şiarı olan "Engelsiz Avrupa" söylemiyle uyumlu olduğunu, bu projenin takdir edebileceğini düşündüğünü ve Avrupa'nın açık fikirliliğine güvendiğini söyleyerek Černý'ye destek verdi. Tabi Vondra bu dönemde sanatçının projeye uymayarak eseri diğer AB'ye üye ülkelerin sanatçılarıyla ortaklaşa yapmak yerine kendisinin yaptığını bilmiyordu. Gerçek ortaya çıktıktan sonra eser ile eseri yapan sanatçı iki ayrı konuymuş gibi ele alındı: Entropa desteklendi, Černý eleştiri yağmuruna tutuldu.

Entropa'nın altı ay içerisinde sonu ne olur bilinmez ama Çek Cumhuriyeti AB dönem başkanlığı kendinden daha çok söz ettirecek gibi gözüküyor.

Paris'in "Görülebilir Azınlıklar"ı

Nagehan ŞEN

Fransa, her gün mutlaka birilerinin greve gittiği bir ülke. Son zamanlarda, liselilerin protestoları ülkeyi çalkalıyor, zira eğitim alanında ciddi sorunlar var. Sosyal devlet niteliğiyle meşhur ülkede, son zamanlarda Nazi dönemini anımsatan bazı önlemler de alınmış durumda. Örneğin, "görülebilir azınlıklar"ı (minorité visible) tanımak için fotoğrafların kullanılması, son zamanlarda ülkenin gündemini belirliyor. Göç ve Ulusal Kimlik Bakanı Hortefeux da 25.000 göçmenin "gönüllü" olarak sınır dışı edilmesinden yana olduğunu bildirdi.

Fransız sosyolog Eric Keslassy, "görülebilir azınlıklar"ı teşhis etmek için pek de ahlaki sayılabilecek bir yöntem seçmiş gibi değil. Fransa'da seçilenlerin kökenleri üzerinde araştırmalar yapmak amacıyla "görülebilir azınlık" olarak Kuzey Afrika kökenli Araplar, Afrika kökenliler, Yahudiler belirlendi. Araştırmanın sonuçlarına göreyse, Fransız Parlamentosu neredeyse bembeyaz. Yani etnik kökenleri belli olanların sayısı yok denecek kadar az. Belediyelerde ise durum biraz daha "ümit verici" gözükse de, yeterli sayılamaz.

Araştırmada kullanılan verilerin elde edilme yöntemi de başka bir tartışma yarattı. İnternette ulaşılan bilgilerle insanlar deri renklerine (kahverengi, siyah) göre sınıflandırıldı. Fransa'nın en büyük ırkçılık karşıtı sivil toplum örgütü SOS Racisme ise, bu araştırmanın bilimsel yöntemler kullanmadığına dikkat çekerek yapılanı İkinci Dünya Savaşı sırasında ve öncesinde yani genel olarak Avrupa'da yaygın olan Yahudi karşıtlığı ortamında Fransa'da "bir Yahudi'yi tanımanın yolları"nın öğretilmesine benzetti.

Sosyolog Eric Keslassy ise, başvurduğu yöntemi savundu. Fransa'da istatistiklerin hiçbir etnik kökeni yansıtmadığını belirterek, yaptığının hem yasal hem de "bilimsel" olduğunu vurguladı. Keslassy, verilerini toplamak için 3 unsura dikkat ettiğini belirtti: İsim, resim, doğumla ilgili bilgiler (doğum yeri, anne-baba adı, vs.).

Tam da bu "görülebilir azınlıklar" meselesi bu kadar gündemdeyken, Göç ve Ulusal Kimlik Bakanı (Ministre de l'Immigration et de l'Identité Nationale) Birce Hortefeux, 25.000 kaçak göçmenin sınır dışı edilmesine yönelik bir yasa çıkaracaklarını belirtti. Hafta içinde Bakanlık, Hortefeux'den Eric Besson'a geçse de, politikada herhangi bir

değişikliğe gidilmedi. İki Bakan da Fransa'nın egemen bir devlet olarak hangi koşullarda göç alabileceğine dair kararı yalnızca kendisinin verebileceğini üstüne basa basa söyledi. Dahası, 2008'de hedef 26.000 kaçak göçmeni sınır dışı etmek iken, yeni bakanla birlikte 2009'da hedefin 30.000'e çıkması bekleniyor. SOS Racisme, bu açıklamaları "utanç verici" olarak nitelerken kaçak göçmenlere yönelik bakış açısının ırkçılığa en yakın görüş olduğunu açıkladı. Fransızların asıl sorunlarının kaçak göçmenlerle mücadele olarak ilan edilmesinden rahatsızlık duyduklarını belirten kuruluş, kaçak göçmenlerin en ağır şartlarda yaşadıklarını ve hatta yasa dışı olmasına rağmen en ağır işlerde çalıştırıldıklarını hatırlattı.

2005 yılında göçmen ayaklanmaları sırasında "ayak takımı" olarak nitelediği göstericilerin "Kärcher marka süpürgelerle temizlenmesi gerektiğini" açıklayan dönemin İçişleri Bakanı Sarkozy'nin, bugün Fransa'nın Cumhurbaşkanı olduğu anımsanınca, taşlar belki de daha yerli yerinde oturuyor. Ya da" diplomatik" bir ifadeyle belirtmek gerekirse, Fransa'daki bu tartışmaların sonunun nereye gideceğini bekleyip görmek gerekiyor.

İspanyol Yargısı Greve Giderse

Ceren DÖNMEZ

“Dişlerimizi gösterelim.” İspanya tarihinde ilk kez greve gitmeyi düşünen hakimler ve savcılar, hükümete işte böyle meydan okudu.

İspanyol hakim ve savcı odaları, hukuk sisteminin ve hakimlerin durumunda en kısa sürede reforma gidilmemesi halinde greve gideceklerini daha önceden duyurmuşlardı. “8 Ekim hareketi” olarak bilinen grup, 27 Ocak’ta yaptığı toplantıyla kararın devam ettiğini ve gerekiyorsa 26 Haziran’da greve gideceklerini tekrarladı. Bu açıklama, Profesyonel Yüksek Yargı Derneği (APM), Demokrasi Yargıçları (JpD), Francisco de Vitoria Yargı Derneği (AJVF) ve Bağımsız Yargı Forum (FJI) temsilcilerinin Adalet Bakanı Mariano Fernandez Bermejo ile 26 Ocak Pazartesi günü yaptıkları görüşmenin ardından geldi. 12 Ocak’ta kabineye sundukları paketin gözden geçirilmesi talebiyle katıldıkları toplantı sonrasında hakimler ve savcılarının açıklamaları Bermejo’nun yargıda reform sözüne rağmen durumun henüz çözüme kavuşmadığını gösteriyordu. Görüşülen pakette hükümetin yargıda teknolojik reform yapması, bürokrasinin hızlandırılması, hakim ve savcılarının Yargı Yüksek Konseyi’nde daha fazla söz sahibi olması gibi talepler bulunmakta ve bu geniş reform paketinin altı ay içinde yani 26 Haziran’dan önce yerine getirilmesi istenmekteydi.

Zapatero hükümetinin yargıda merkezileşme çabalarına tepki olduğu düşünülen hakim ve savcılarının bu hareketi, ülkede derin tartışmalara yol açtı. Hükümete karşı bu güçlü çıkış, ana muhalefet partisi (PP) ile iktidar partisi PSOE arasında yapılan anlaşmayı da tehlikeye soktu.

El Pais’in istatistikî verilerine göre, İspanya’da her 100.000 yurttasha 10 hakim düşüyor. Anayasanın hakim ve savcılara ne sendikal özgürlükler ne de grev hakkı verdiğini ısrarla vurgulayan ama grev yapmalarına engel olan hiçbir normun da bulunmadığını söyleyen hakimler, grev gerçekleşirse, İtalya, Fransa ve Portekiz’den sonra İspanya’da da yargıya grev hakkı tanınmasını sağlamış olacaklar.

Çalışma koşullarının zorluğundan ve tehlikelerinden ve yargıya politik süreçlerin karışmasının bir türlü engellenemediğinden yakınan hakim ve savcı dernekleri, tüm Yüksek Mahkeme üyeleri tarafından da desteklenmekte. Öte yandan, Yargı Yüksek Konseyi (CGPJ) sözcüsü Gabriela Bravo, vatandaşları yargı gücünden mahrum bırakacak bir yöntemle başvurmayı doğru bulmadığını ve devletin üçüncü temel erkinin

taleplerini karşılayabilmek için "daha yasal" yollar bulunduğunu söyledi. Bravo, greve gidenlere yönelik yaptırım uygulanıp uygulanmayacağı sorusuna da Konsey'in yasalara göre hareket edeceğini söyleyerek yanıt verdi.

2008'in yarısına damgasını vuran "Mari Luz olayı", aslında yargıya olan kamuoyu desteğinde büyük bir gediğe yol açmıştı. Zira, kaçırılarak öldürülen üç yaşındaki Mari Luz'u öldürmekle suçlanan kişiyi tutuklamadığı için üç yıl görevden uzaklaştırılma olasılığı bulunan Sevilla hakimi Rafael Tirado'yu meslektaşları desteklemişti.

Çıkan grev haberleri konusunda görüş bildiren birçok köşe yazarı ise, böyle bir eylemin zaten mevcut olan adaletsizliği daha da kötüleştirmesinin imkansız olduğunu söyleyerek yani bir anlamda yargıya olan güvensizliklerini açıklayarak tepki vermişti.

"Hakimler krizi" olarak adlandırılan bu meseleyi çözmek için Başbakan Rodriguez Zapatero ile Yardımcısı Pedro Solbes'in Kongre'yi acilen toplaması yönünde merkez sağdan gelen çağrı, 28 Ocak'ta diğer meclis grupları tarafından ikinci kez reddedildi. Adalet Bakanı Bermejo, gelecek hafta başlayacak olan Kongre oturumlarına grev tarihi olan 18 Şubat'tan önce katılma sözü verdi. Ana muhalefet partisi PP (Partido Popular) hariç bütün gruplar ise, Başbakan Zapatero'nun programının normal seyri içinde, yani 10 Şubat'ta Kongre'de hazır bulunmasını kabul etmiş görünüyor.

Diğer yandan, hakim ve savcılar arasında ayrışmalar başlamış olsa da, Sevilla, Almeria ve Murcia hakim ve savcı konseyleri, aldıkları kararla 18 Şubat'ta greve gitmeyi kesinleştirmiş durumdadır. Bu karara toplanacak Kongre'nin engel olup olamayacağı, İspanya demokratik tarihi açısından önemli bir dönüm noktası olabilir.

Türkiye-AB-Filistin
Erdem GÜNEŞ

“Baştan başa ey Filistin, seni vuran değnek kırıldı diye sevinme, çünkü yılanın kökünden engerek çıkacak ve onun semeresi yakıcı uçan yılan olacak” *İşaya 14*

İlk kanı kimin döktüğünün hesabını yapmak için çok geç, üstelik de kaderi ta Eski Ahit'te çizilmiş olan Orta Doğu'da kanın durmadığına da hepimiz şahidiz. Şimdi yine bilindik navralar atılıyor, yine tarafların tümü kendisini kazanan ilan ediyor. Hamas da İsrail de... Ama bu defa eskilerinden farklı bir biçimde, Türkiye de.

Türkiye, İsrail saldırısı ve sonrasında gelen işgal boyunca aktif bir politika izledi ve duruşunu net biçimde ortaya koydu. Davos Zirvesinde Başbakan Tayyip Erdoğan'ın Peres'le yaşadığı tartışmanın öncesinde yaşananlar Türkiye'nin dış politikasında alışık olmadığımız kadar sertti. Hamas ile İsrail'in ateşkesi bozmalarıyla birlikte Türkiye önce taraflara itidal çağrısında bulundu, sonra Olmert'in Türkiye ziyaretinin 5. günü başlayan operasyonun kendisine yönelik bir hakaret olduğunu açıkladı. Recep Tayyip Erdoğan'ın bu yüksek perdeden sözleri İsrail'in Gazze'yi işgalini “meşru müdafaa” olarak değerlendiren AB'den de tepki çekti. Bu süreçte AKP'den İsrail'e yönelik sert eleştirilerden birkaçı şöyleydi: AKP'nin ekonomiden sorumlu kurmayı Bülent Gedikli, Olmert'in de Iraklı bir gazetecinin protestosuna maruz kalan Bush gibi bir “ayakkabı”ya ihtiyacı olduğunu söyledi. Ali Babacan, çocukların ölümüne sessiz kalamayacaklarını söylerken hemen her gün yaptığı açıklamalarla İsrail'i derhal ateşkes ilan etmeye davet etti ve durumdan ne kadar rahatsız olduğunu telefonda İsrail Dışişleri Bakanı Livni'ye ilette. Başbakan ise, Alman Şansölyesi Merkel ve Orta Doğu'da barış elçiliğine soyunan Blair'le telefon diplomasisi yaptı.

Diğer yandan Batı'nın hala Batı, Doğu'nun hala Doğu ve AB'nin de dış politika konularında bölünmüş olduğunu gözler önüne seren gelişmeler ortaya döküldü. İsrail'in Filistin'e yönelik orantısız güç kullanarak uyguladığı saldırının hemen ertesinde AB dönem başkanı Çek Cumhuriyeti “İsrail'in kendisini savunma hakkını kullandığını” açıkladı. Ertesi gün Çek Cumhurbaşkanı Karel Schwarzenberg'in yaptığı açıklama ise daha ilginçti. Önceki gün yapılan açıklamanın yanlış olduğu

ileri sürüldü ve İsrail'in sadece savunma yaptığının altı çizildi. Fransa ise saldırıyı sert bir dille kınadı. Bu karmaşa sonrasında toplanan AB Dışişleri Bakanları toplantısından üç ana karar çıktı: Acil ve kalıcı bir ateşkesin inşası, acil insanî yardım (yiyecek, tıbbi malzeme ve yakıt) ve BM Güvenlik Konseyi'nin 1850 sayılı kararı uyarınca barış sürecine katkıda bulunulması.¹ Bu karar Avrupa'da yaşayanları tatmin etmedi çünkü her kafadan çıkan farklı sesler AB'nin bu insanlık dramına karşı ortak bir duruşu olmadığını gösteriyordu. Sokaklarda protestolar sürüp gitti.

Öte yandan Arap dünyasında Türkiye'nin çabaları karşılık buldu. İsrail Büyükelçisi'ni *persona non grata* ilan eden Venezuela lideri Chavez ile Recep Tayyip Erdoğan'ın posterleri Ürdün'de meydanlara asıldı. Arap dünyasında çıkan gazetelerde Türkiye'ye yönelik olumlu yazılar yazılmaya başladı. Bunlardan en ilginç 23 Ocak'ta Düstur Gazetesi'nde çıkan yazılardan biriydi. Yazı, Türkiye'nin Arapları utandırdığını söylüyor ve Batı ile koruması gereken dengeleri tehlikeye attığı için Türkiye'yi cesur buluyordu. Türkiye'nin sert söylemi Arapları özeleştiri yapmaya itmişti. En son yaşanan Davos Krizi sonrasında ise Filistin'de Türkiye bayraklarıyla yapılan kutlamaların fotoğrafları tüm dünyanın haber ajanslarınca servis edildi.

Bu yoğun diplomasi süreci içinde ilginç bir gelişme daha oldu ve Başmüzakereci Ali Babacan'ın yerine yerine Egemen Bağış AB ile İlişkilerden Sorumlu Devlet Bakanı ve Başmüzakereci olarak atandı. Egemen Bağış "taze kan" olarak göreve başlarken belki de artık sadece Dışişleri Bakanı olan Babacan'ın İsrail'e karşı sert tutumu Recep Tayyip Erdoğan'ınki ile birleşerek Türkiye'nin AB nezdinde Filistin konusundaki manevra alanı genişlemiş de oldu.

Hükümet bir yandan 2009 yılının AB yılı olacağını söylerken yerel seçim sonrasında işaret ediyor. Filistin halkına verdiği desteği bir iç politika aracı olarak kullandığı yönünde yoğun iddialar olan hükümet, AB'ye verdiği mesajla da "hele bi seçimleri alalım yine AB yolunda durmak yok, yola devam" diyor.

---

¹ karar metninin tamamına şu linkten ulaşılabilir:
<www.ue2008.fr/PFUE/cache/offonce/lang/en/accueil/PFUE-12_2008/PFUE-30.12.2008/Declaration_de_l_Union_europeenne_sur_la_situation_au_Proche_Orient;jsessionid=B6F7865170C172D384F2C574A64BBA4C>

Avrupalıları İşten Çıkarılma Korkusu Sardı

Esra AKGEMCİ

Küresel krizin mali sektörden sonra reel sektörü de etkisi altına almasıyla başlayan toplu işten çıkarma dalgası, Avrupa'yı da vurdu. Dünyaca ünlü dev şirketlerin ardına binlerce kişiyi işten çıkarmasıyla oluşan güvensizlik ortamında, Avrupalılar da işlerini kaybetme kaygısıyla yaşıyor. Avrupa'daki işten çıkarmaların tam sayısı kesin olarak bilinmiyor ancak Avrupa genelinde işsiz sayısı şimdiden 17.5 milyonu bulmuş durumda.

2009'da 3.5 milyon yeni işsiz

Eurostat'ın verilerine göre Avrupa genelinde 17.5 milyon, Euro Bölgesi'nde ise 12.2 milyon işsiz bulunuyor. Avrupa Komisyonu'nun ekonomiden sorumlu üyesi Joaquin Almunia'nın raporuna göre ise, 2009 yılında AB üyesi 27 ülkede 3.5 milyon kişi işini kaybedecek. 2008'de yüzde 7.5'e yükselen işsizlik oranı, bu yıl yüzde 9.3'ü bulacak, 2010'da ise yüzde 10.2 ile 1998'den bu yana ilk kez yüzde 10 eşiğini geçmiş olacak.

İşten çıkarmalar hızlandıkça toplumda huzursuzluk da artıyor

Fransa'da yeni iş olanakları yaratmayı hedefleyen toplumsal teşvik planına destek vermek için ülke genelinde bir günlük genel grev düzenlendi ve 1.6 milyonu aşkın işçi protesto yürüyüşüne katıldı. İngiltere'de ise Lincolnshire'da, Total'a ait rafineride başlayan grev büyüyerek Britanya geneline yayılmaya başladı. İskoçya, Galler ve İngiltere'de petrol rafinerilerinde çalışan yüzlerce işçi iş bırakınca, 10 günlük grev direnişe dönüştü ve sendikalar ayağa kalktı. 200 milyon sterlinlik kontratın yabancı işçi çalıştıran bir İtalyan firmasına verilmesi üzerine başlayan grevde "Britanya işleri, Britanyalı işçiler için" sloganları atıldı. Krizin sosyal boyutunu açıkça ortaya koyan bu tablo, akıllarda kalan son büyük kriz olan 1929 Büyük Bunalım'ını takip eden yıllarda yaşananların insanlığın vicdanında açtığı yaralar hatırlandığında, hiç de iç açıcı görünmüyor.

Toplu işten çıkarmalar hız kesmeden devam ediyor

Avrupa'yı bekleyen önemli istihdam kayıplarından bazıları şöyle: Hollanda'nın bankacılık ve sigortacılık grubu ING, 1 milyon euro tasarruf için bu sene tüm uluslararası şubelerinden toplam 7000 kişinin işten çıkarılacağını bildirdi. Hollanda merkezli Philips de yılda 400 milyon euro tasarruf yapmak amacıyla 6000 kişinin işine son vereceklerini açıkladı. Philips, Türkiye'de de Gebze'de bulunan fabrikasını kapatma kararı almıştı. İngiltere-Hollanda ortaklığında olan Corus da 3500 kişinin işine geçici olarak son verebileceğini belirtti.

Almanya'da işsiz sayısı bir ayda 56 bin arttı

Almanya Ekonomi Bakanı Michael Glos'un açıkladığı yıllık ekonomi raporuna göre, işsizlerin sayısının geçen yıla göre 500 bin artarak yıl sonuna kadar 3.5 milyona yükselmesi bekleniyor. Almanya'nın en büyük perakendecisi Metro, 15 bin kişiyi işten çıkarmaya hazırlanıyor. Dünya genelinde 300 bin çalışanı bulanan Metro, Reuters'ın haberine göre, 2012 yılına kadar iş gücünün yüzde 5'ini işten çıkaracak. Alman otomotiv endüstrisi de sıkıntı içinde. Hükümet, otomobil devi Opel'in batmaması için kurtarma planları hazırlarken, uzmanlar Opel'in batması halinde 100 bin kişinin işsiz kalacağı uyarısında bulunuyor.

Fransız otomotiv şirketi Peugeot Citroen, ekonomik krizin Avrupa'da otomobil satışlarını düşürmesi nedeniyle 2700 işçiyi çıkarmayı planlıyor. Fransız-Romanya otomotiv şirketi Dacia'ya parça sağlayan Subansamble Auto şirketi de 3.500 çalışanından 800'ünü işten çıkaracağını bildirmişti. İngiliz uçak motoru üreticisi Rolls-Royce şirketi ise bu yıl 1500 ila 2000 işçiyi çıkarmayı planlıyor. Fiat da çalışanlarının 1800'ünü şubatın ilk haftası, 1500'ünü de ikinci haftasında geçici olarak işten çıkaracağını bildirdi.

İsveç'te her sektör kan kaybediyor

Eczacılık şirketi AstraZeneca, 2013 yılına kadar İspanya, Belçika ve İsveç'teki 3 fabrikasını kapatacak, 1400 işçiyi işten çıkaracak. Şirket, Asya'daki yatırımlarını

genişletmek amacıyla Avrupa'daki fabrikaların kapatılacağını duyurdu. İsveç'te sadece Kasım ayında işini kaybedenlerin sayısı 11 bine ulaştı. İsveçli beyaz eşya üreticisi Electrolux, işten çıkarmalarla 2010 yılına kadar 1,1 milyar kron (137 milyon dolar) tasarruf etmeyi beklediğini açıkladı. İsveçli kamyon ve otobüs üreticisi Volvo ise, İsveç ve Kuzey Amerika'daki birimlerinden 1000 çalışanını, inşaat araçları biriminden de 850 kişiyi işten çıkaracağını açıkladı. Şirket, daha önce de Belçika ve İsveç'deki kamyon fabrikasından 1400 kişiyi, başka bir fabrikasından da 1350 kişiyi işten çıkaracağını duyurmuştu.

İngiltere'de kaygılar zirvede

İngiltere'de 1 milyon 920 bin kişi işsiz durumda. Ulusal İstatistik Bürosu, önceki yıl eylül-kasım döneminde yüzde 5,2 olan işsizlik oranının geçen yıl aynı dönemde yüzde 6.1'e çıktığını, bunun 1999 yılından bu yana gerçekleşen en yüksek işsizlik oranı olduğunu açıkladı. Ipsos Mori araştırma kuruluşunun anket sonuçları da çalışan İngilizlerin yüzde 49'unun işten çıkarmaların başlayabileceğinden kaygı duyduğunu ortaya koydu. Ülkede bu kaygıları doğuran işten çıkarma haberleri şöyle: Dünya genelinde 6 bin çalışanı olan Burberry 35 milyon İngiliz sterlini tasarruf edecek. Bu tasarruf planı, İngiltere'de 290 ve İspanya'da 250 iş kaybına yol açacak. Müzik, oyun ve DVD perakende zinciri Zavvi, 22 mağazasını kapatacak ve 178 kişi işsiz kalacak. London Underground 1000, İngiliz Royal Bank of Scotland ise -küresel düzeyde- yaklaşık 3 bin çalışanını işten çıkaracak. Ülkenin en büyük telefon şirketi BT Grup, 10 bin çalışanı işten çıkaracak. İngiliz Adalet Bakanlığı 10 bin, finans kurumu Barclays ise 3 bin kişinin işine son verecek. İngiltere kadar olmasa da, Birleşik Krallık'ın diğer ülkeleri de benzer gelişmelere sahne olacak. Örneğin, bilgisayar devi Dell, İrlanda fabrikasından 1900 işçi çıkaracağını açıkladı.

Portre: Almanya Eski Başbakanı Gerhard Schröder

Yeşim ÖZTÜRK

Politikaya atılmadan önce avukatlık yapan Gerhard Schröder, 1963'te Almanya Sosyal Demokrat Partisi'ne katılmış, 1986'da parti yönetim kurulu üyesi olmuştu. 1990'da eyalet seçimlerini kazanarak Aşağı Saksonya eyaletinin başkanı oldu. 98'de yapılan genel seçimlerde partisinin başbakan adayı olarak büyük başarı kazandı ve 2005 yılına kadar Yeşiller ile kurulan koalisyon hükümetinin başbakanı, Almanya'nın şansölyesi olarak kaldı.

Schröder hükümeti, 2003 yılında vergi indirimi ve devlet harcamalarının düşürülmesini içeren genel bir reform programını kabul etmişti. Bu yeni program sosyal devleti ortadan kaldırdığı gerekçesiyle halk tarafından desteklenmedi. Özellikle Sosyal Demokrat Parti'nin çekirdek seçmeninin yoğun muhalefetiyle karşılaşıldı. Hükümet iktidara geldiğinde işsizliği ortadan kaldıracağına söz vermişti ve bu Schröder'in en bariz hatası oldu. Başbakan işsizlik sorunu aşamazsa hükümetin iktidarda kalmayı hak etmeyeceğini vurgulamış, ancak döneminin son yıllarında işsizlik oranı, selefi olan Helmut Kohl dönemindekine de üstüne çıkmıştı. 2005 yılına gelindiğinde, tarihinde ilk kez Almanya'da beş milyon işsiz vardı. Tüm bunlara ek olarak Schröder'in eleştirilen bir diğer yönü ise Avrupa Birliği ve NATO ağırlıklı dış politikaları ikinci plana iterek Rusya-Almanya ilişkilerini geliştirmeye çalışmasıydı.

Schröder, ABD'nin 2003 Irak müdahalesinin Almanya tarafından desteklenmeyeceğini kesin bir biçimde dile getirmiş ve başından itibaren Orta Doğu'da süre gelen bu savaşa karşı çıkmıştı. Sonuç olarak ABD ile bozulan ilişkiler, zaten iyi gitmekte olan Rusya-Almanya ilişkilerine yeni bir boyut kazandırmış, Schröder Vladimir Putin ile dostluğunu pekiştirmişti.

18 Eylül 2005'te yapılan erken seçimlerde Almanya Sosyal Demokrat Partisi oyların %34.2'sini toplayarak beklenenin üstünde bir başarı sergiledi. Fakat Schröder başbakanlıkta ısrar ediyor olmakla eleştirildi. Yeni koalisyonda rol alıp almayacağını tartışıldığı bir ortamda başbakanlığa aday olmayacağını belirterek siyasetten çekildi ve yerini Hristiyan Demokrat Parti adayı Angela Merkel'e bıraktı. Ancak eski başbakan önemli meselelerde görüşlerini kamuoyuna sunmaya halen devam ediyor.

Schröder'in, Başbakanlığı son bulduktan sonra Rus şirketi Gazprom'un ortak olduğu Kuzey Akım'da görev alması, bu görevi başbakan olduğu dönemde Vladimir Putin ile dostluk kurarak ve Kuzey Akım projesini "bireysel" amaçlarla başlatarak elde ettiği yönünde eleştirilere neden olmuştu. "Ben 61 yaşındayım ve çalışmak istiyorum. Evde eşimin sınırlarını bozmak istemiyorum" diyen eski şansölye, projenin Almanya ayağının denetim kurulu başkanlığı görevini kabul etmişti. Geçtiğimiz Ocak ayında ortaya çıkan Rusya-Ukrayna doğalgaz krizinde Rusya'nın Ukrayna'ya sattığı doğalgaz fiyatını artırma ve kendisine olan borçların ödemesini talep etme hakkı olduğunu öne süren Schröder, bu sözleri nedeniyle hem kendi ülkesi içinde hem de AB genelinde tepki görüyor.

Orta Doğu'da istikrarın tüm dünya devletleri için önemli olduğunu ve buranın dünya ekonomisinde kilit bir rol oynadığını belirten eski şansölyenin İran konusundaki tutumu da dikkat çekici. Haziran 2006'da düzenlenen Suriye-Birleşik Arap Emirlikleri Ekonomi Forumu'na katılan Schröder; atılacak en önemli adımın İran ile diyaloga girmek olduğunu belirtti ve ekledi: "İran'ın nükleer enerjiye sahip olma hakkı vardır; ancak bu enerjinin silah gücüne dönüşmemesi için sıkı denetim gereklidir."

Schröder, Hamas konusunda da uzlaşmaya açık olmaktan yana bir tavır sergiliyor. Hamas'ın demokratik yollarla başa geldiğini, bölgede istikrar için Hamas'la görüşmeler yapılmasının zorunlu olduğunu ve Hamas'ın İsrail'i tanımasının ancak uluslararası toplumun katkısı ile sağlanabileceğini söylüyor. Şu anki Avrupa liderlerinden duymaya pek de alışkın olmadığımız bu yorumlar etkili olabiliyor. Zira yorumların sahibi neredeyse on yıl Alman dış politikasında belirleyici rol oynamış, eski de olsa bir devlet adamı.

Şubat 2008'de Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesi Rusya ile AB'nin arasını açmış, Schröder ise Kosova'yı tanımada AB ülkelerinin aceleci davrandığını belirterek Rusya'nın yanında yer almıştı. ABD baskısı ile alındığını düşündüğü tanıma kararlarının, ileride enerji antlaşmalarında Rusya ile anlaşmazlığa düşülmesine zemin hazırlayacağı ve bunun birçok problemi beraberinde getireceği konusunda uyarılarda bulunan eski başbakana göre, AB'nin Rusya'nın doğalgazına muhtaç olması, Rusya ile ilişkileri iyi tutmayı zorunlu kılıyor. Bu ilişkilerin ABD güdümünde gerçekleştirilmesi ise yapılacak en mantıksız hareket.

Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO üyeliği etrafında yaşanan tartışmalarda Rusya'nın içinde bulunduğu durumu yansıtmaya çalışan Schröder, Doğu'ya genişlememe sözü vermiş

olan NATO'nun bu tutumunun Rusya'yı bir aldatılmışlık duygusu içine soktuğu ve Rusya'nın etrafının sarılmasının siyasi açıdan tehlikeli olduğu uyarısında bulunmuştı. Çünkü bölgedeki sorunlara ve çatışmalara çözüm bulunmadan bu ülkelerin NATO'ya alınması, devletlerarası ilişkilerin daha da gerilmesi dışında bir sonuç doğurmayacaktı.

Önceki mesleğine de atıfta bulunularak kendisine "Rusya'nın Avukatı" yakıştırmaları yapılan Schröder'in, Gürcistan Savaşı nedeniyle ilişkilerin gerginleştiği ve ekonomik krizlerle birlikte enerji sorunlarının da sık sık yaşandığı şu dönemde, Almanya "eski" Başbakanı olması, Rusya karşıtı çevrelerin ve ABD'nin rahat bir nefes almasını sağlıyor olmalı.

Dosya: Doğal Gaz Krizi ve AB'nin Enerji Politikası

Betül DEVECİ

Avrupa Birliği, dünya üzerinde enerji tüketiminin en fazla olduğu bölgelerden birisidir, fakat enerji kaynakları açısından yeterli imknlara sahip değildir. AB'nin enerji açısından ithalata bağımlılığında, üye sayısının 27 olmasıyla birlikte daha belirgin bir artış gözlemlenmiştir. Bu durum enerji arzı güvenliği açısından AB için yeni açılımları ve yaklaşımları zorunlu hale getirmektedir. AB'nin politika seçeneklerinden çoklu boru hatları politikasının uygulanması ve böylece enerji ithalatında kaynak çeşitliliği oluşturulması ne çıkan konulardandır. Enerjide kaynak çeşitlendirilmesi konusunun, Türkiye'nin AB yeliğini kolaylaştıracak önemli bir unsur oluşturacağı da düşünülmektedir.

AB enerji politikasının tarihsel gelişimi

Avrupa Birliği'nin enerji politikası, kömür konusunda Avrupa Kömür elik Topluluğu'nu (AKT) kuran Paris Antlaşması'na, nükleer enerji konusunda ise EURATOM Antlaşması'na dayanmaktadır. AET'yi kuran Roma Antlaşması'nda da düzenlemelere gidilmiş olmasına rağmen, diğer alanlara ait herhangi bir hüküm bulunmadığı için Nisan 1974 tarihli Konsey kararına kadar Topluluğun enerji politikası tam anlamıyla oluşturulamamıştır. 1973 tarihli OPEC krizi nedeniyle Topluluk, petrole olan bağımlılığını azaltmak için enerji konusunda yeni kaynaklara yönelme kararı almış, sonrasında da nükleer santrallerin yapımına başlamıştır. ye ülkelerin enerji sektöründe kendilerine yeterli hale gelmelerini hedefleyen Eylül 1986 tarihli Konsey kararı ve 1988 tarihinde Komisyon'un hazırlamış olduğu Enerji İç Pazarı oluşturulmasına dair rapor, enerji alanında daha liberal bir politika izlenmesine yol açmıştır.

Öte yandan, 1991 yılında Lahey'de Avrupa Enerji şartı imzalanmıştır. şartın başlıca hedefleri, enerji arzı güvenliğini artırmak, enerji üretimi, taşınması, dağıtım ve

kullanım verimliliğini en üst düzeye çıkarmak ve çevre sorunlarını en aza indirmektir. Bu hedeflere ulaşmak amacıyla, 1998 yılında "Enerji Şartı ve Enerji Verimliliği Protokolü" yürürlüğe girmiştir.

Tek Pazar'ın kurulması sonrasında ise, enerji alanında ortaya çıkan sorunların giderilmesi için enerji sektörünün de Tek Pazar'a dâhil edilmesine karar verilmiştir. 1995 yılında kabul edilen ve AB enerji iç pazarı için genel ilkeleri ve amaçları ortaya koyan "Avrupa Birliği için Bir Enerji Politikası" başlıklı Beyaz Kitap'ta, enerji arzının güvenliği, çevrenin korunması ve genel rekabet gücü üzerinde durulmuştur.

Diğer taraftan, AB, 1997 yılında imzalanan Amsterdam Antlaşması ile sürdürülebilir büyüme hedefini ortaya koymuştur. Ekonomik, toplumsal ve kültürel anlamda gelişmenin sağlanması ve refahın korunması amacına yönelik sürdürülebilir büyüme yaklaşımının önemli destek unsurlarından birisini de enerji politikaları oluşturmaktadır. Bu çerçevede, AB sürdürülebilir büyümeyi gerçekleştirmek için üç temel politika belirlemiştir: Enerji arzının güvenliği, rekabetçi enerji sistemi ve çevrenin korunması.

Bu amaçlar çerçevesinde, 1998 yılından sonra AB Komisyonu Ortak Analiz Projesi'ni (The Shared Analysis Project-1999) hayata geçirmiştir. Projenin alt konu başlıkları arasında dünya enerji talebinin geleceği, elektrik ve doğal gaz piyasalarının liberalleştirilmesi, çevrenin korunması alanında yeni standartlar belirleyen Kyoto Protokolü'ne uyum sağlanması ve enerji üretim/tüketiminde verimliliğin artırılması amaçları vurgulanmıştır.

AB'de enerji arzının güvenliğini konu alan ve 2000 yılının Kasım ayında hazırlanan Yeşil Kitap çerçevesinde ise Avrupa sanayisinin daha rekabetçi hale gelmesi ve çevreye zarar veren sera gazı emisyonlarının azaltılması konuları büyük önem kazanmıştır. Söz konusu yaklaşım kapsamında, elektrik ve doğal gaz alanında enerji kaynaklarının serbestleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu bağlamda, 2002 yılının Mart ayında Barselona'da gerçekleştirilen Avrupa Konseyi Zirvesi'nde, elektrik ve doğal gaz alanlarında serbestleştirmenin işyerleri için 2005 yılına kadar tamamlanması yönünde karar alınmıştır. Bu gelişmeler sonrasında 25 Kasım 2002

tarihinde gerçekleştirilen Enerji Konseyi toplantısında, Fransa ve Almanya'nın da onayı alınarak enerji piyasasının rekabete açılmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede, elektrik ve gaz piyasalarının işyerleri için 1 Temmuz 2004'te, tüm tüketiciler için ise 1 Temmuz 2007'de rekabete açılmasına onay verilmiştir.

Öte yandan AB'nin Enerji Politikası, çeşitli programlarla da desteklenmektedir. Bu kapsamda, "Avrupa için Akıllı Enerji (2003-2006) Programı", Kasım 2000'de hazırlanan "Enerji: Arzın Güvenliği" isimli Yeşil Kitap'ta yer verilen hedefler çerçevesinde uygulanmaya başlanmıştır. Söz konusu program ile arz güvenliğinin güçlendirilmesi, iklim değişikliğiyle mücadele ve Avrupa endüstrisinin rekabete teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Buna ilave olarak, ALTENER II, SAVE, COOPENER, STEER, SYNERGY, CARNOT, SURE, AB enerji politikası tarafından desteklenen diğer programlardır.

Ayrıca, ulusal ağların birlikte çalışmasını teşvik etmek amacıyla taşımacılık, telekomünikasyon, enerji ve çevre alanlarında ilerleme kaydedilmesi için Maastricht Antlaşması çerçevesinde kurulan Trans-Avrupa Enerji Ağları (TEN-E), Birlik içindeki Tek Pazar'ın oluşturulmasına önemli katkı sağlamaktadır. TEN-E ile enerji projeleri, enerji iç pazarının gelişmesine katkıda bulunulması, arz güvencesinin iyileştirilmesi ve AB'nin ekonomik ve sosyal uyumuna yarar sağlanması hedeflenmiştir.

Avrupa Birliği'nin enerji tüketimi ve dışa bağımlılığı

AB'ye 2004 ve 2007 yılında katılmış ülkeler de dikkate alındığında, AB'nin gelecekte enerji ihtiyacının artacağı beklenmektedir. Yeni üyelerin enerji tüketimlerinin katı yakıtlar dışında AB ile benzerlik gösterdiği bilinmektedir. Ancak, bu 12 ülke, özellikle petrol ve doğal gaz itibarıyla 15 üyeli AB'den daha fazla dışa bağımlı durumdadırlar. Bu veriler çerçevesinde, AB'nin genişlemesinin enerji alanında dışa bağımlılığı artırdığını söylemek mümkündür.

AB'de giderek artan çevre kaygıları nedeniyle, ekonomik ve teknik ömrünü tamamlamaya yüz tutmuş nükleer santrallerin devre dışı bırakılması ve elektrik üretiminde doğal gaz kullanımının teşvik edilmesi de AB'nin enerji açısından dışa bağımlılığını artıran faktörler arasında bulunmaktadır. Ayrıca, Kuzey Denizi'ndeki petrol ve doğal gaz kaynaklarının tükenme eğilimine girmesi, sosyal güvenlik ve işçilik maliyetleri nedeniyle kömür üretiminin düşmesi gibi nedenlerle AB gelecekte fosil yakıt ithalâtını de artırmak zorunda kalacaktır. AB'nin doğal gaza bağımlılığının artması, doğal gaz rezervlerinin yoğun olarak bulunduğu ve rekabete açık olmayan pazarlara sahip olan ülkelere (Rusya, İran, Cezayir) bağımlı kalınması sonucunu yaratmaktadır. Bu durum ise AB için enerji arzı güvenliği riskini ortaya çıkaracaktır.

AB ülkeleri, enerjinin arz güvenliği riskini en aza indirebilmek amacıyla yıllık doğal gaz tüketimlerinin % 20'si kadar bir miktarı depolama imkânı oluşturmuşlardır. Bu bağlamda, AB ülkelerinin üyesi olduğu Uluslararası Enerji Ajansı petrol alanında da depolama kabiliyeti oluşturulmasını savunmaktadır. ABD, bu kapsamda stratejik petrol rezervleri adı verilen rezervler (500–550 milyon varil) ile yaklaşık 90 günlük petrol ihtiyacını yeraltında depolamaktadır. AB de benzer bir politikayı hayata geçirmek için çaba harcamaktadır.

Riskin azaltılmasında bir diğer önemli husus da arz kaynaklarının çeşitlendirilmesidir. AB, kaynak çeşitlendirilmesi hedefi çerçevesinde izlediği "çoklu boru hatları politikası" yanında, doğal gazı sıvılaştırılmış olarak [Liquified Natural Gas (LNG) - Sıvılaştırılmış Doğal Gaz] almak amacıyla terminaller projelendirmeye ve inşa etmeye yönelmiş bulunmaktadır.

AB enerji kaynakları açısından fakir olmamakla birlikte, kendi kendine yeterli de değildir. 1991 yılında yaşanan Körfez Savaşı gibi bazı dış şoklar, AB'nin nispeten küçük çaplı ve kısa süreli enerji krizlerine karşı dayanabildiğini göstermiştir. Buna karşın, 1970'lerde ardı ardına yaşanan petrol krizleri gibi uzun süreli istikrarsızlıklara karşı AB'nin çok uzun süre direnç göstermesi mümkün görülmemektedir. Birlik, petrol ithalatının önemli bir kısmını AB üyesi olmayan Norveç'ten karşılamaktadır. Bununla birlikte, bu ülkenin mevcut rezervlerinin sınırlı olması nedeniyle AB'nin petrol

ithalatında ikinci sırada yer alan Rusya ile enerji alanında sürmekte olan iş birliğine büyük önem verilmektedir. AB'nin, Orta Doğu ülkelerinden yaptığı ithalatın toplam içindeki payı ise 1/3'ü geçmemektedir. Bu ağırlığın gelecekte daha da artması muhtemel görülmektedir.

Avrupa Birliği-Rusya enerji diyalogu

AB-Rusya Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması'nın (Partnership and Cooperation Agreement-PCA) 1997'de yürürlüğe girmesinden sonra enerji alanında iş birliğinin kaçınılmazlığını gören AB, Rusya ile bir enerji diyalogu başlatmıştır. Birlik açısından bu diyalog, petrol, doğal gaz, elektrik, enerji tasarrufu ve çevrenin korunması alanlarında ortaklık sürecini geliştirme ve AB'nin enerji arzı güvenliği kaygılarını gidermeye yöneliktir. Özellikle doğal gaz ve petrolde Rusya'ya olan bağımlılığını dikkate alan AB, hedeflerine Rusya'nın içinde bulunduğu ekonomik ve toplumsal sıkıntılardan da yararlanarak ulaşmayı planlamaktadır. Bu işbirliği sayesinde AB, Rusya'nın enerji sektörünün AB yatırımlarına açılması, verimli ve çevreye duyarlı modern teknolojilerin kullanılması, enerji tasarrufunun artırılması gibi alanlarda gelişmeler sağlayarak geçmişte Rusya ile olan enerji ilişkisini yeniden tanımlamayı amaçlamaktadır.

Öte yandan, Rusya'nın önceliği ise, enerji kaynakları ihracatının yarısından fazlasını (petrolde % 50, doğal gazda % 60) AB'ye gerçekleştirdiğini dikkate alarak, enerji üretimini sürdürmek ve bunu pazarlayabilmektir. Üretimde kullandığı düşük teknoloji ve yeni üretim alanları bulma ihtiyacı düşünüldüğünde, Rusya'nın en önemli ticari ortağı olan AB ile ilişkilerini geliştirmek istemesi normal karşılanmaktadır. Rusya'nın AB ile olan bu enerji alışverişinin gelecekte artarak devam edeceği tahmin edilmektedir.

Doğal gaz krizleri

Diğer taraftan, bu enerji alışverişinde zaman zaman sorunlar yaşanmakta hatta -tıpkı 2006 ve 2009'un ocak aylarında olduğu gibi- bunlar kriz seviyesine ulaşabilmektedir.

Ocak 2006'da Rusya ile Ukrayna arasında yaşanan doğal gaz fiyat anlaşmazlığından ortaya çıkan gerginlikler sadece ikili ilişkiler çerçevesinde kalmamış, farklı boyut ve düzeyde gelişerek bir krize dönüşmüştü.

Kuşkusuz ekonomi kaynaklı bu krizler aslında siyasi çıkar sağlama amacını gütmektedir. Son yıllarda Ukrayna, Gürcistan ve Bağımsız Devletler Topluluğu üyesi ülkelerde yaşanan "renkli devrimler", Rusya tarafından kendisinden uzaklaşarak Batı'ya yakınlaşılması olarak algılanmıştır. Jeopolitik öneminin azalacağını düşünen Rusya, yanıtını farklı alanlarda çeşitli tepkiler vererek göstermiştir. Nitekim doğal gaz krizleriyle Ukrayna'ya "ceza veren" Rusya'nın doğal gaz ticareti yaptığı başta AB ülkelerine de gözdağı vermek istemiş olabileceği sıklıkla dile getirilmektedir. Ayrıca doğal gaz ve petrol rezervleri açısından dünyanın önde gelen ülkelerinden olan Rusya'nın, "enerji güvenliği" vesilesiyle dünya ekonomisinde de önemli yeri olduğunu, yani hâlâ dünyanın en güçlü ülkeleri arasında yer aldığını göstermeye çalışmış da olabileceği yaygın olarak yapılan yorumlar arasındadır.

Rusya kendisini en büyük enerji ülkesi olarak tanıtmakta, petrol ve doğal gaz üretimi bakımından sırayla dünyanın ikinci ve birinci konumunda olduğunu iddia etmektedir. Rusya geleceğe yönelik, enerjiye dayanarak belli ülkeler ve bölgeler üzerinde etki yaratabilmenin zeminini hazırlamaya çalışmaktadır. Nitekim Rusya'nın bu krizleri "yaratmasının" temel amacının enerji anlaşmazlıkları üzerinden enerji ilişkisi içinde olduğu ülkelere siyasî baskı yapma arzusu olduğu kanaati Avrupa kamuoyunda azımsanmayacak kadar yaygındır.

2009'un ilk gününde meydana gelen son kriz ise Rusya'da devlet tekelinde bulunan Gazprom şirketinin Ukrayna'ya yapılan gaz sevkiyatını kesmesiyle patlak verdi. Gazprom, Avrupa'ya doğal gaz sevkiyatında herhangi bir aksaklık olmayacağı konusunda güvence verse de, Avrupa iki ülkeye biran önce anlaşmaları çağrısında bulundu. Fakat Ukrayna ile Rusya doğal gaz fiyatı konusunda uzlaşamadıkları gibi, Ukrayna Avrupa'ya yapılan gaz sevkiyatını da durdurarak tüm krizin Avrupa'da hissedilmesine yol açtı.

Fiyat anlaşmazlığıyla başlayan ve Rusya'nın Ukrayna'yı doğal gaz çalmakla suçlamasıyla derinleşen kriz, dondurucu soğukların yaşandığı Avrupa'yı yaklaşık bir hafta boyunca doğal gazsız bıraktı. Günler sonra nihayet, Ukrayna'dan geçen boru hattının stratejik noktalarında Avrupa Birliği gözlemcilerinin görevlendirilmesini

öngören protokolün Brüksel'de, Rusya, Ukrayna ve Avrupa Birliği temsilcileri tarafından imzalanmasıyla uzlaşma sağlandı.

Anlaşmanın imzalanmasının hemen ardından gaz sevkiyatı tekrar başladı fakat Rusya ile Ukrayna arasındaki sorunlar ancak ilerleyen günlerde kesin çözüme ulaşabildi. Sorunun Rusya ile Ukrayna arasında olmasına rağmen doğal gaz ithalatının yüzde 20 gibi önemli bir bölümünü Ukrayna geçişli boru hatları ile Rusya'dan yapan AB, belki de bu krizden en çok etkilenen taraf oldu.

Zaman zaman yaşanan krizler büyük çapta etki yaratınca, enerji arzı güvenliği Avrupa Birliği ve Birlik üyesi olmayan diğer Avrupa ülkelerinin gündemindeki en önemli konular arasında yer almaya başladı.

Bu konuda yapılan çalışmalar dâhilinde, Ocak 2007'de Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'na gönderilen "Avrupa için Enerji Politikası" adlı bildirmede enerji güvenliği alanında sürdürülebilirlik, arz güvenliği ve rekabetçilik konularını öne çıkaran acil eylemler geliştirilmesi öngörülmüştü. Bu çerçevede arz güvenliği konusunda kaynak çeşitliliği yaratacak projelerin hızlandırılmasına ve bu anlamda yeni projelerin desteklenmesine öncelik verilmesi hedeflenmiştir. Durum böyle olunca da Nabucco doğal gaz boru hattı projesi önemi ve gerekliliğiyle öne çıkan bir proje olmuştur.

Nabucco doğal gaz boru hattı

2002 yılında BOTAŞ ve uluslararası ortakları tarafından başlatılan Nabucco doğal gaz boru hattı projesi, Ortadoğu ve Hazar Bölgesi doğal gaz rezervlerini Avrupa pazarlarına ulaştırmayı amaçlamaktadır. Türkiye'de Erzurum'dan başlayan hat, terminal ülke Avusturya'ya kadar sırasıyla Bulgaristan, Romanya ve Macaristan'dan geçecektir. Eşit hisseye sahip BOTAŞ (Türkiye), Bulgargaz (Bulgaristan), Transgaz (Romanya), MOL (Macaristan), OMV (Avusturya) ve RWE (Almanya) tarafından yürütülen ve 2003'te Avrupa Komisyonu'nun finansal teşvik de alan projeye büyük önem verilmektedir. Zira, hedeflenen kaynak çeşitliliğini yaratabileceği, benzer projeler için örnek teşkil edeceği, Türkiye ile AB'nin enerji alanında ortak çalışmasına zemin yaratacağı ve mevcut tedarikçiler karşısında AB'nin elini kuvvetlendireceği düşünülmektedir. AB'nin mevcut arz güvenliğinin Rusya ile Ukrayna arasında gerçekleşecek kısa vadeli çözüm anlaşmalarına bağlı olduğu anımsandığında, projeye atfedilen önemin anlamı daha iyi anlaşılacaktır. AB ülkelerinin doğal gaz tüketiminin her geçen yıl arttığı da dikkate alındığında, Nabucco'nun AB için öncelikli bir proje

olduğu rahatlıkla sylenabilir. Nitekim Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın geçtiğimiz günlerde projenin gerçekleşmesi yolundaki "Türkiye'nin üyelik müzakerelerinde enerji başlığının bloke edilmesi sürerse biz de pozisyonumuzu gözden geçiririz" sözleri, projenin AB karşısında bir koz olarak kullanılabilir kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Nabucco'nun Türkiye'nin projeden sağlayacağı ilave faydalar nispetinde de önem taşıyacağı açıktır. Avrupa'nın gaz temininde kaynak çeşitliliğini sağlamayı hedefleyen bu çok önemli projenin gerçekleşmesi halinde, Türkiye'nin Avrupa enerji stratejilerindeki öneminin artmasının yanında elde edilecek diğer ekonomik kazançlar olacağı da açıktır. Örneğin, yarıdan fazlası Türkiye'den geçecek olan Nabucco hattının inşasında yaklaşık 2 milyon çeliğe ihtiyaç duyulması Türk sanayii açısından oldukça önemli olacaktır. Eğer Türkiye yeni depolama tesisleri kurar ve ileriye yönelik olarak doğal gaz depolayabilirse, bu tesisler Türkiye'nin gaz stratejisinin de önemli bir ayağını oluşturabilecektir.